

Vlaamse Tinvereniging

Tin

BIJ

**GEBOORTE- EN DOOPGEBRUIKEN
IN BRUGGE EN NOORD-
WESTVLAANDEREN**

André De Groote
Martin De Groote

Gent - Oostakker - 17 november 1996

Foto titelblad :

Doop op de Sint-Annaparochie - Brugge
Ets van Jules Fonteyne (Brugge 1878-1964).

Privé verzameling.

Foto-opnamen tin / digitalisering
en layout :

© 1996 Luc Blanckaert - B 8000 Brugge / Tel : 050 315615

*Het leven is een' krijgsbanier,
door goede en kwade dagen,
gescheurd, gewlekt, ontvallen schier,
kloekmoedig voorwaards dragen.*

Guido Gezelle (Brugge, 1830-1899)
uit "Het Leven, De Dood"

INHOUDSTAFEL.

1 - Gebruiken rond de geboorte

1.1 De vroedvrouwen

1.2 De bevalling

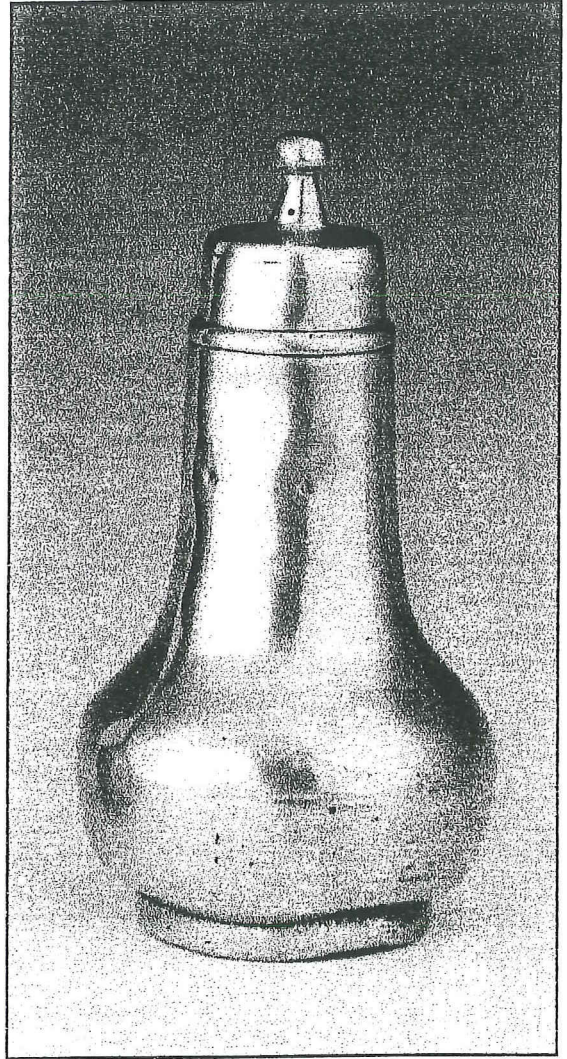
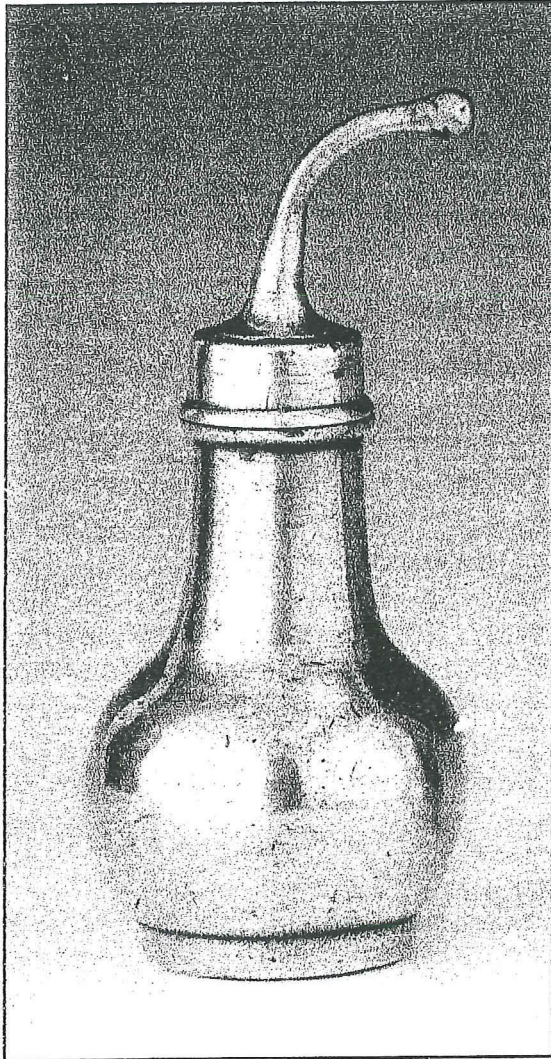
2 Gebruiken rond de doop

2.1 Peter en meter

2.2 De doopplechtigheid

2.3 Doopgeschenken

2.4 Het doopfeest

Zuigfles

Hoogte : 16,3 cm
Ø voet : 5 cm

VAN MAURIK Johannes
Utrecht ° 1772 - † 1835

Zuigfles

Hoogte : 14,8 cm
Ø voet : 5 cm

Roosmerk : initialen HMS

T I N

bij GEBOORTE- en DOOPGEBRUIKEN in BRUGGE en NOORD - WESTVLAANDEREN

Met onze voordracht willen we een bescheiden bijdrage leveren tot de kennis van de geboorte- en doopgebruiken binnen een geografisch afgeijnd gebied, namelijk Brugge en het omliggend gebied Noord - Westvlaanderen. In Zuid - Westvlaanderen en ook in Oost - Vlaanderen, waren die gebruiken soms lokaal verschillend maar niet essentieel anders.

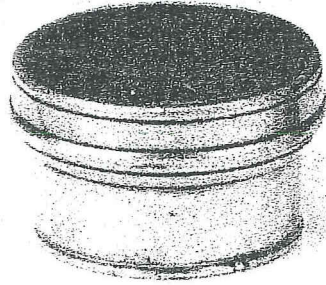
Over deze gebruiken werd tot op heden weinig gepubliceerd; over voorwerpen in tin die destijds bij deze gebeurtenissen werden gebruikt, is de literatuur nog meer beperkt.

De uiteenzetting behandelt hoofdzakelijk de periode vanaf het einde van de achttiende eeuw tot de jaren na de eerste wereldoorlog en is ingedeeld in twee delen, namelijk:

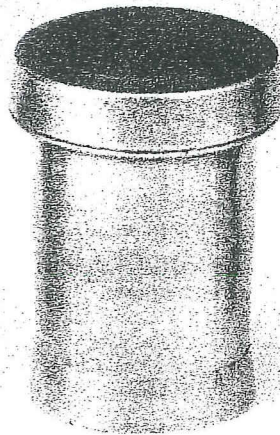
1. - de gebruiken rond de geboorte

2. - de gebruiken rond de doop

Wij menen dat het de moeite loont even terug te keren in de sfeer van de negentiende eeuw, waarvan wel eens gezegd wordt "den goeden ouden tijd", maar die schril afsteekt met de geplogenheden en de welstand van onze huidige samenleving.

Hoogte : 3,7 cm
Ø voet : 5 cm

Hoogte : 5,9 cm
Ø voet : 3,5 cm

Hoogte : 6 cm
Ø voet : 5 cm

Zalfdoozjes

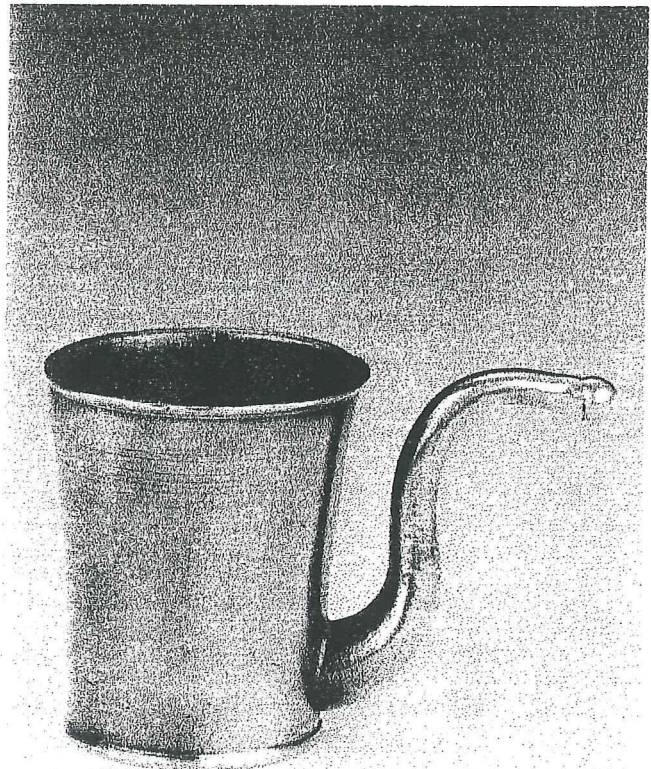

Warmwaterkruikje

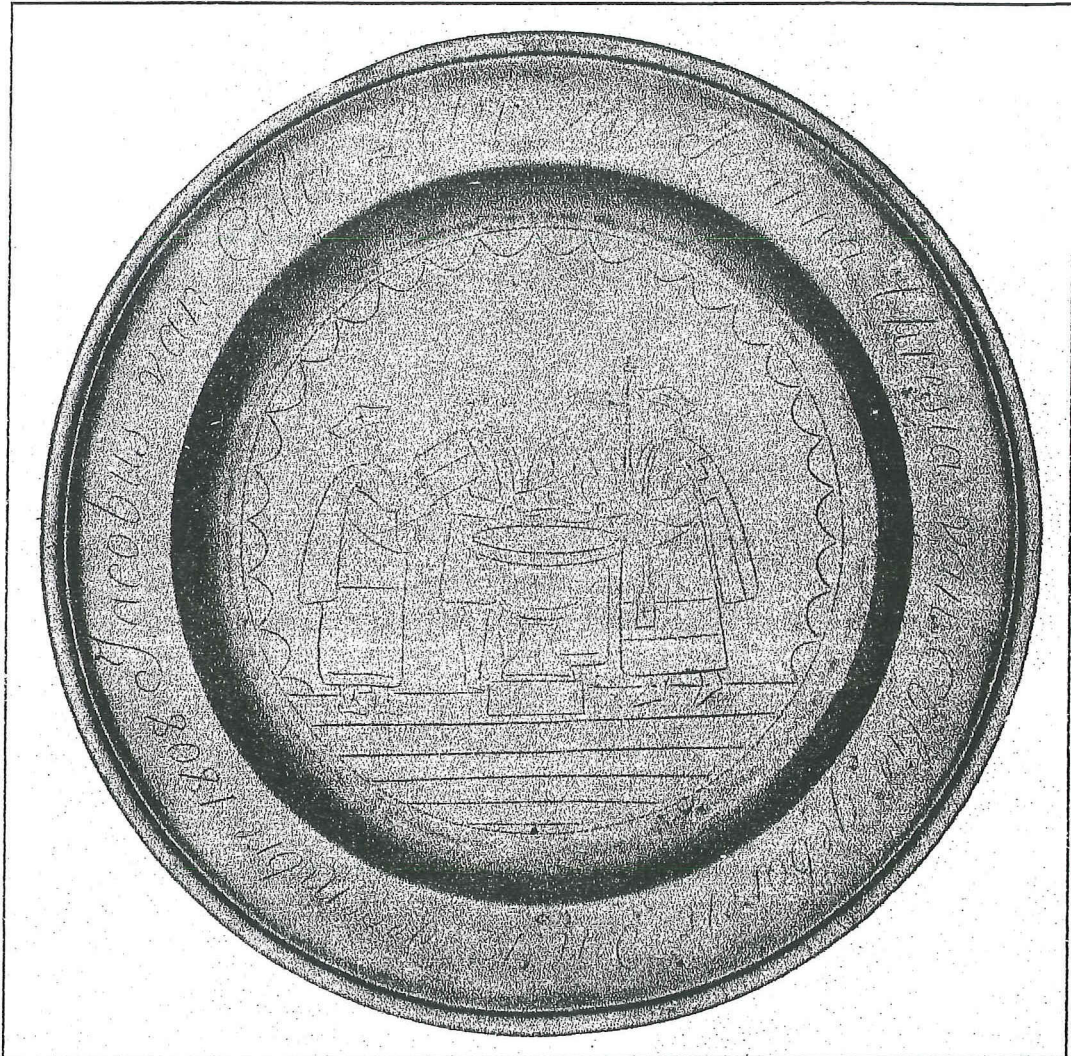
**DRUY
Rotterdam**

Hoogte : 11 cm
Ø voet : 4,2 cm

Hoogte : 8,5 cm
Ø voet : 5,8 cm

Zuigbeker

Doopschotel - dooptafereel - Ø 38 cm

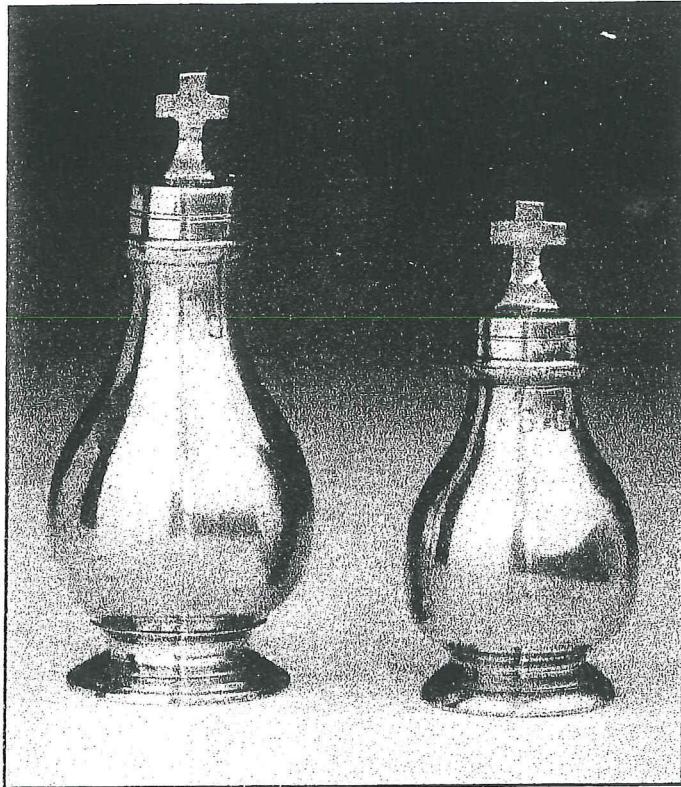
Omlopende tekst : "*Jacobus van Colie Peter van
Joanna Thresia Van Colie
geboren den 12 decembre 1808*"

DE PROOST Joannes

° 1753 - † 1825

M : 1779

Ampullen voor gewijde olie

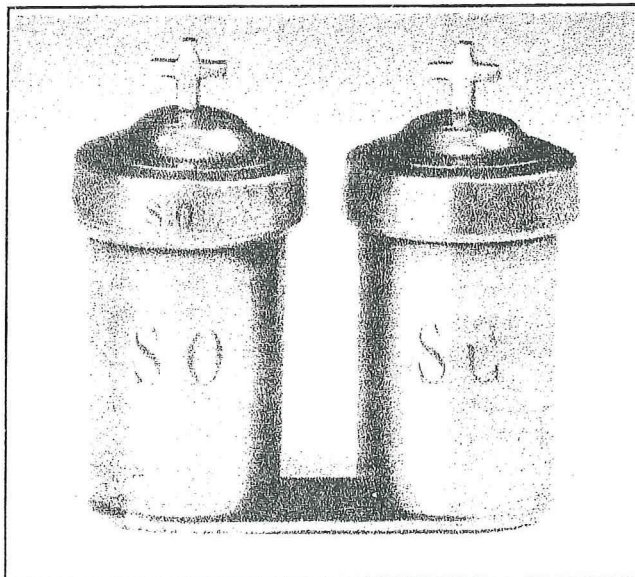
Hoogte : 2,5 cm

Hoogte : 10 cm

Ø voet : 4,7 cm

Ø voet : 3,7 cm

ANTHEAUME, Parijs, 18de eeuw

Ampullen voor gewijde olie

Hoogte : 6 cm

Breedte : 5,5 cm

1 - GEBRUIKEN ROND DE GEBOORTE

Tot na de eerste wereldoorlog greep de bevalling van een moeder bijna uitsluitend in eigen huis plaats.

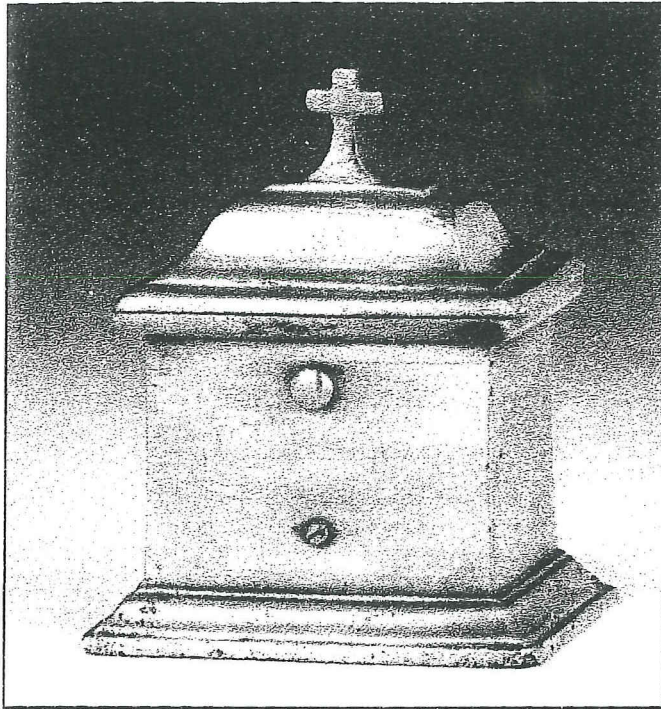
Nadien, vooral om hygiënische redenen en het gevoel van meer veiligheid, werden kinderen overwegend in een kraam-inrichting geboren en de bevalling thuis is uiteindelijk een uitzondering geworden.

1.1 De vroedvrouw

- Bij de thuisbevalling speelde de vroedvrouw, de “ Minne “ zoals ze in de volksmond werd genoemd, een belangrijke rol.
- De vroegste documenten te Brugge betreffende de vroedvrouwen dateren uit de 14de eeuw.
- Het decreet van 20 november 1696.
- De ordonnantie van 1788.
- Het dopen van een boorling in noodgeval.

1.2 De bevalling.

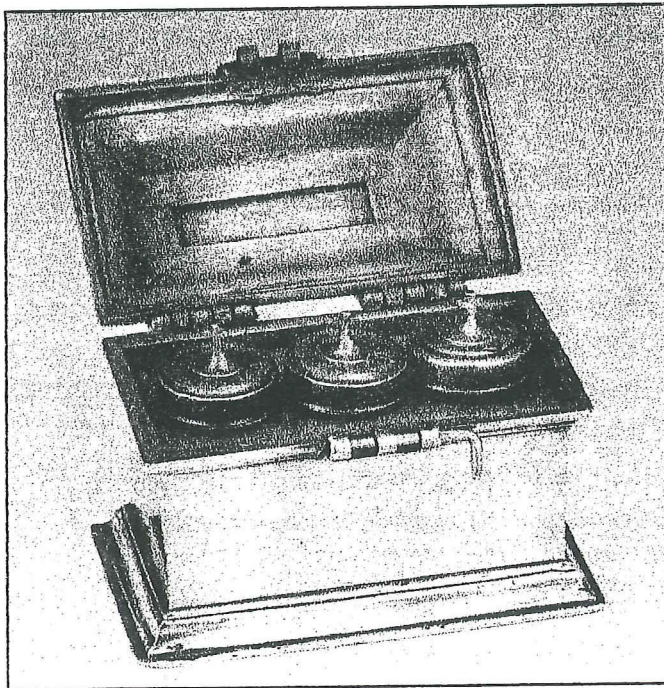
- Wanneer de barensood nabij was, ging de vader of iemand uit het gebuurte de vroedvrouw ophalen.
‘s Avonds en ‘s nachts gebeurde dit steeds door twee personen “ om uit de kwade hand van de boze geesten te blijven “.
- Enkel in noodgeval werd de hulp van van een dokter bijgeroepen, en alleen voor een ingewikkelde bevalling werd de vrouw naar een hospitaal overgebracht.

PETIT Simon
Parijs 18de eeuw

Hoogte : 11 cm
Breedte : 9 cm
Diepte : 7 cm

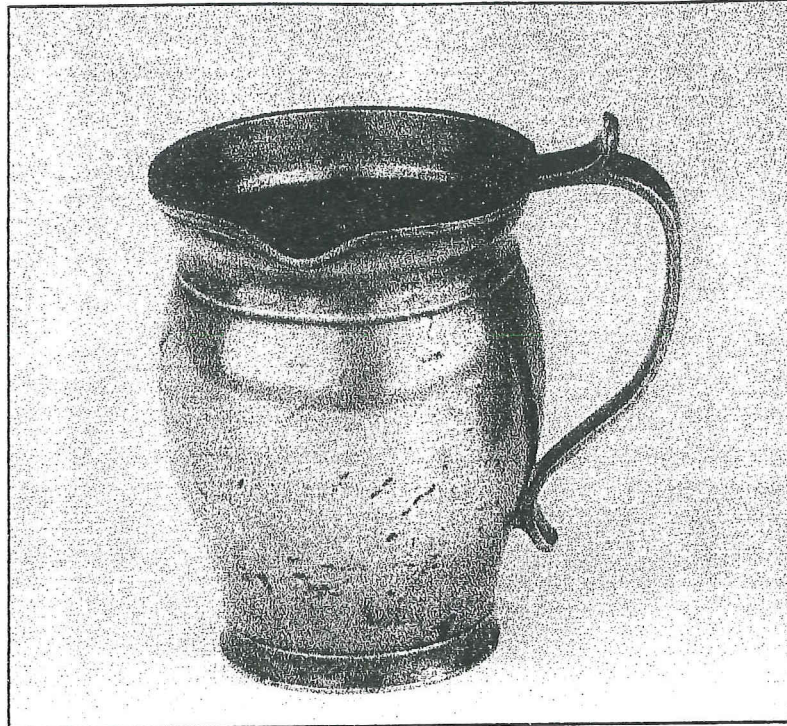
Chrismatorium met 2 ampullen

ROUSSEAU Jean
Parijs 18de eeuw

Hoogte : 10,3 cm
Breedte : 12,5 cm
Diepte : 7 cm

Chrismatorium met 3 ampullen

Hoogte : 10 cm
Ø voet : 5 cm
graving : SM 1864

Waterkannetje

Hoogte : 9 cm
Ø voet : 6,7 cm

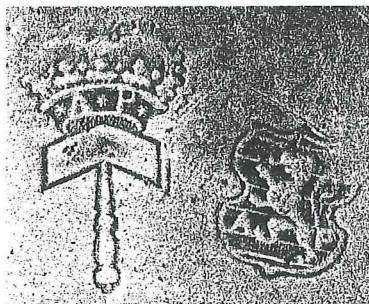
Dekseldoos voor gewijd zout

Doopschotel

"Petrus Leopoldus Keyser en Koning " te paard

Ø 37,5 cm

Omlopende tekst : " *PIETER EN IOANNES POWWELS
PETER VAN CAROLUS DE POWW
GEBOREN DEN 2 IANARIUS 1791 "*

PAVOT Albert
° 1740 - † 1812
M : 1764

2 - GEBRUIKEN ROND DE DOOP.

2.1 Peter en meter.

- Vóór het Concilie van Trente, had een jongen twee peters en een meter en een meisje twee meters en een peter.
- Het Concilie bepaalde, dat voortaan zowel voor een jongen als een meisje slechts een peter en een meter vereist waren.
- “ Peetje lap “ en “ Meetje lap “.
- In vroegere tijden dacht men, dat de hoedanigheden en gebreken van peter en meter op het kind werden overgedragen, vandaar de zegswijze “ de vonte smet “.

2.2 De doopplechtigheid.

2.2.1 Het tijdstip.

- Volgens het Concilie van Trente moesten de kinderen binnen de derde dag na hun geboorte te doop gehouden worden; uitstel was niet toegelaten, ook niet voor een kind dat onwettig bleek te zijn.

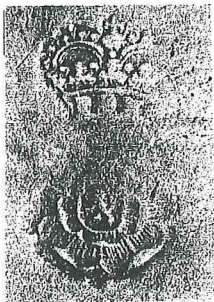
2.2.2 De plaats.

- De doopkapel waar het doopsel moest toegediend worden, vinden we aan de noordzijde van de kerk, naast de hoofdingang.

Doopschotel, schaapherder, Ø 34 cm

Omlopende tekst : " *BERNARDUS HUYSMAN
PETER VAN BERNARDUS
GULIUS DE MEYER
GEBOREN DEN 8 IULIUS 1805* "

NOE Pieter
° 1753 - † 1828
M: 1779

2.2.3 De doopceremonie.

- De benodigdheden voor de ceremonie.

De Heilige Olie der Catechumenen

De Heilige Chrisma

Het gewijde zout

De andere benodigdheden

- De doopstoet.

De doopstoet bestond uit de vroedvrouw, die het kind droeg, de peter en de meter, gevolgd door de andere leden van de familie.

- De duivelbezweering.

- Het doopselsacrament.

Het volk leidde veel af uit het gedrag van de doopeling tijdens de plechtigheid. Het wenen tijdens het doopsel was van belang voor de verdere levensloop.

“ Schremers zijn bluffers “ zegde de volksmond .

- De zalving.

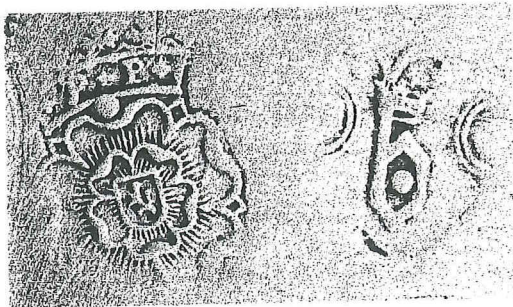
Door de postbaptismale zalving met het Heilig Chrisma was het kind een Christen geworden.

- De inschrijving in het doopregister.

Doopschotel, ruiters en paard, Ø 41 cm

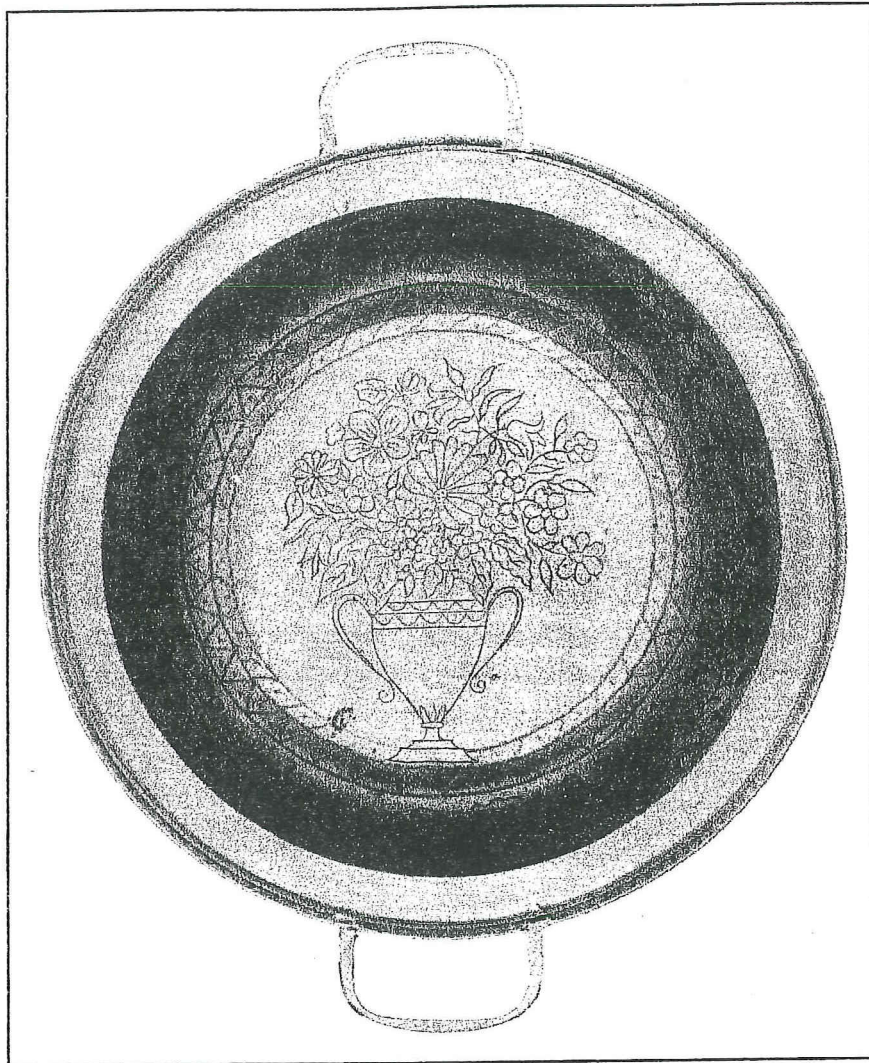
Tekst : " Anno - geboren 18 april - 1805
Joannes DE VOS
peter van ANNE M: VANLOKE "

DE PROOST Joannes

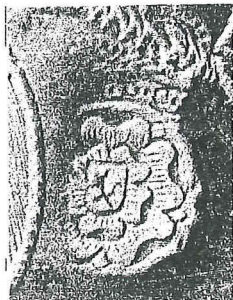
° 1753 - † 1825

M: 1779

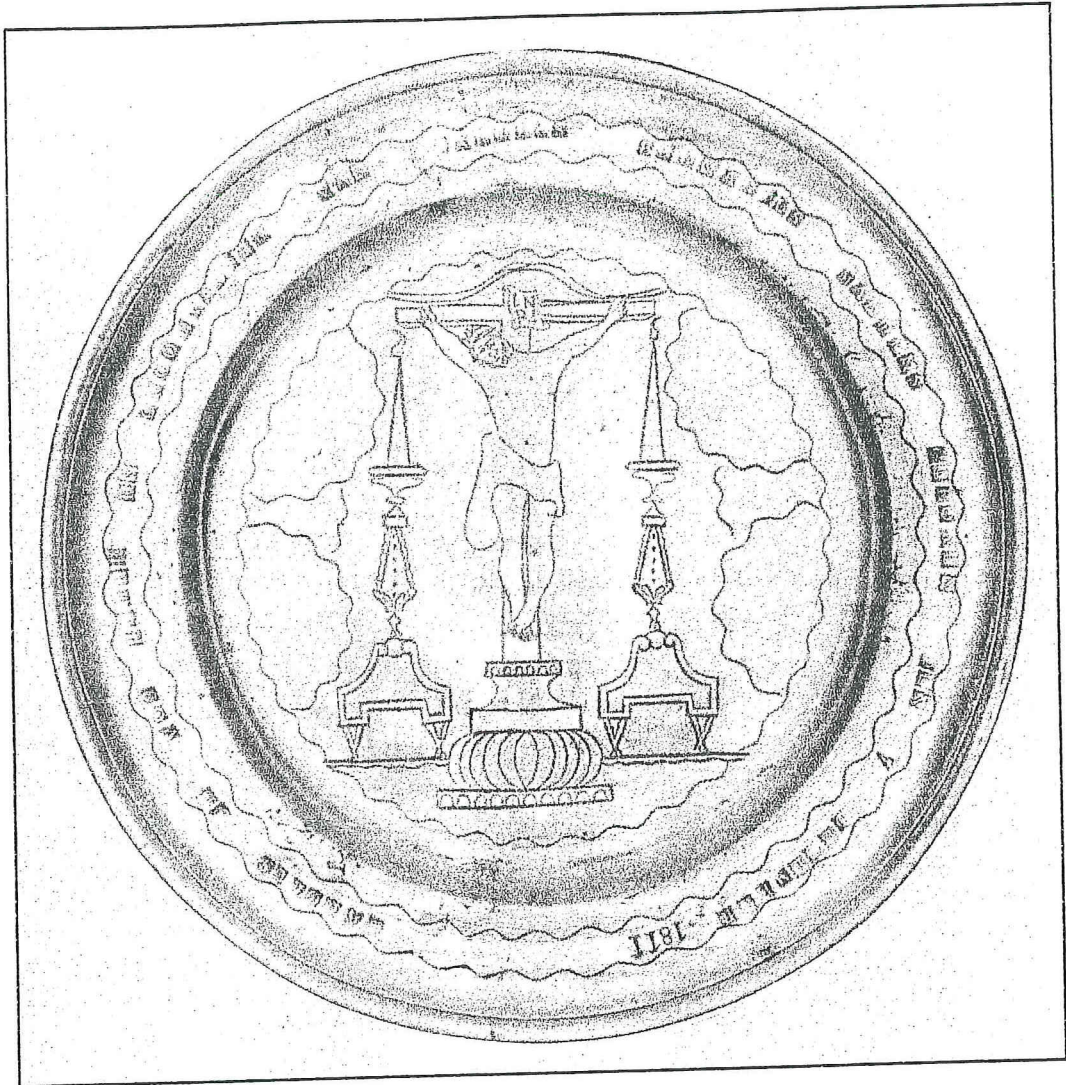

Doopkom, vaas met bloemen, Ø 32 cm

Omlopende tekst : "*Maria Theresia Van Belleghem,
meter van Ludovica Francisca Dumon
gebooren ten 13 october 1854*"

VAN DE CASTEELE Josephus Marie
° 1824 - † 1885

Doopschotel, Christus aan het kruis, Ø 34 cm

Omlopende tekst : " *CAROLUS DE VOS
PETER EN GROOTVAEDER VAN
CAROLUS BERNARDUS GEBOREN
TEN 7 DECEMBER 1811* "

NOE Pieter
° 1753 - † 1828
M : 1779

2.3 De doopgeschenken.

- Het was een algemeen gebruik, dat ter gelegenheid van een doop geschenken werden gegeven.
- Het geschenk van peter en meter.
- De tinnen doopschotel of doopkom.
- Andere doopgeschenken.

2.4 Het doopfeest.

- Tot aan de eerste wereldoorlog was het bij de gewone mensen de gewoonte, om na de doopplechtigheid, enkele herbergen te bezoeken.
Dit herbergbezoek noemde men het "tweede doopsel".
 - Het doopfeest thuis.
 - Kandeel of doopwijn.
 - De kerkgang.
-

BRONNEN

- * Cafmeyer M.
 - Van Doop tot Uitvaart - Brugge 1958.
- * Lowyck A.
 - Oude Doopselgebruiken - z.d.
- * De Bruyne A.
 - Een bijdrage tot de studie van de geboorte en doopgebruiken in Brugge. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling - Gent 1981)
- * Van Belleghem Doenja
 - De Doopselpraktijk in de Stad Brugge.
(onuitgegeven licentiaatsverhandeling - Leuven 1994)

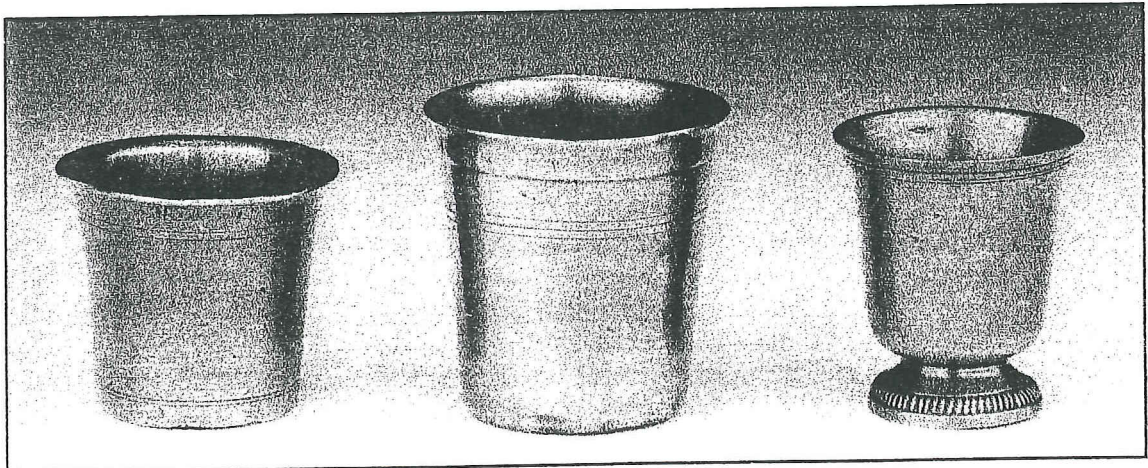
Wijwatervat, Brussel

Hoogte : 19,5 cm
Ø voet : 4,9 cm

Wijwatervat, Luik

Hoogte : 16,8 cm
Ø voet : 6,4 cm

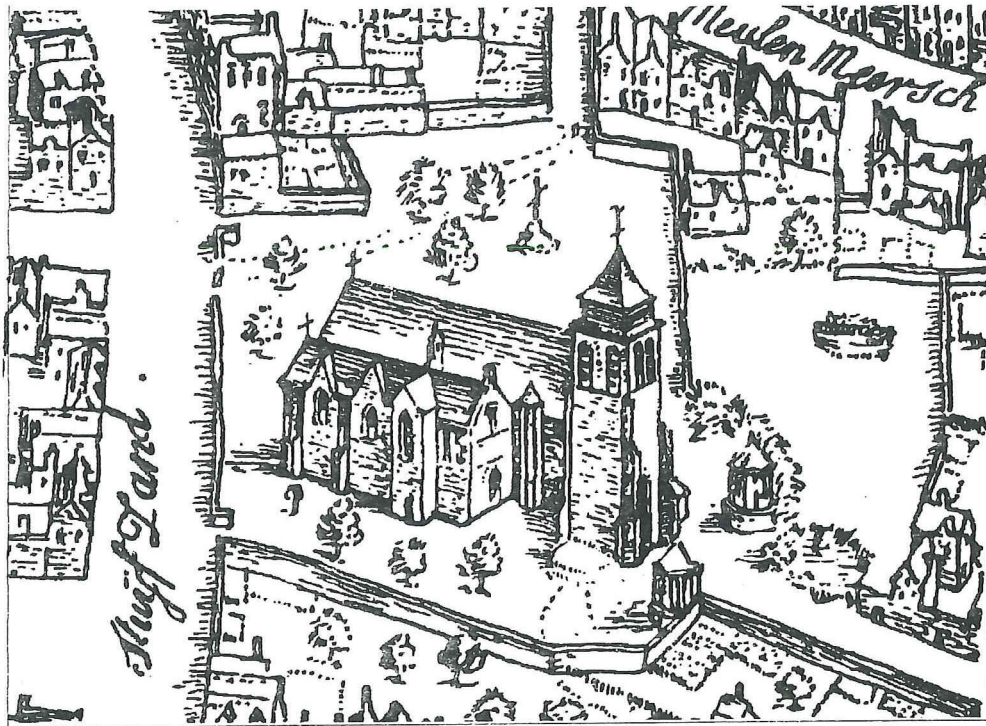

Drinkbekers

Hoogte : 6 cm
Ø voet : 4,7 cm
VAN DE CASTEELE J.
Brugge

Hoogte : 7,5 cm
Ø voet : 5,2 cm

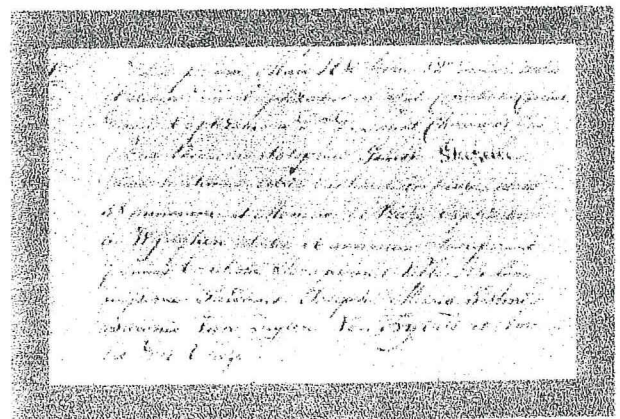
Hoogte : 7 cm
Ø voet : 4,3 cm

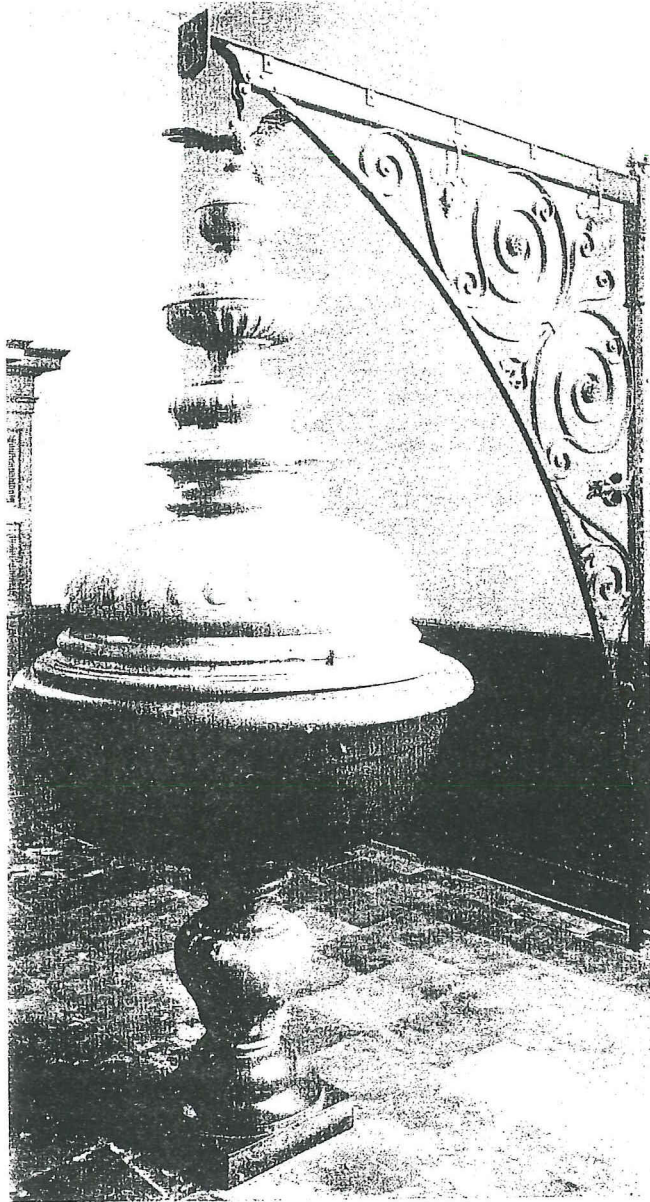
Sint-Annakerk - Brugge.
Fragment uit het stadsplan door Marcus Gerards van 1562

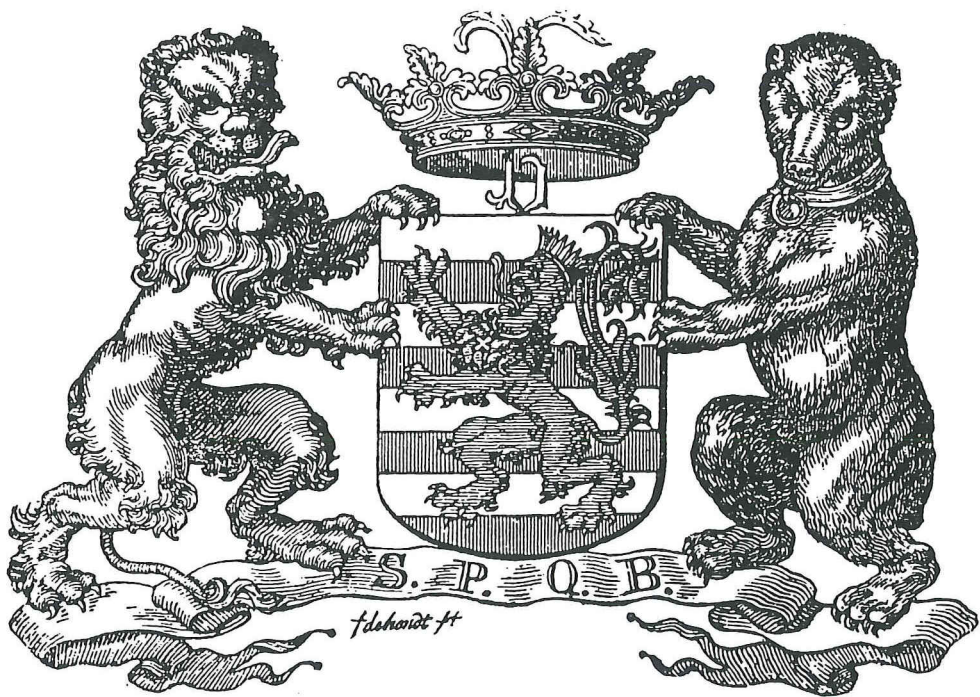
Gedenksteen aan de St.-Annakerk

Doopakte van Guido Gezelle (° 1 mei 1830)

Doopvont
Sint-Annakerk, Brugge

Wapenschild van de stad Brugge